Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА
ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Тема «Аналіз проблем розвитку інформаційної економіки»

Спеціальність 051 «Економіка»
Освітня програма 6.051.00.06 «Економіка і бізнес»

Завідувач кафедри: _____*/О.І. Карінцева/*

Керівник роботи: _____ */Ю.Н. Дерев'янко/*

Виконавець: _____*/І. В. Савицька/*

Група: *Епн -71*

Суми 2021

Анотація

Кваліфікаційна робота бакалавра містить 48 сторінок тексту; 3 розділи; 2 рисунки; 3 таблиці, список використаної літератури з 52 джерел.

Мета роботи – аналіз проблематики інформаційної економіки, дослідження її основних рис та актуальності дослідження в сучасній економічній науці. При цьому ставляться такі завдання:

– проаналізувати поняття та концепцію інформаційної економіки;

– дослідити розвиток інформаційної економіки в історичній перспективі;

– розглянути інформаційну економіку та її розвиток в контексті глобалізації;

– проаналізувати основні виклики інформаційної економіки, зокрема, асиметрію інформації в сучасному інформаційному суспільстві;

– проаналізувати основні тенденції та перспективи розвитку інформаційної економіки в Україні;

– дослідити вплив інформаційної економіки зарубіжних держав на становлення світової економіки.

Об’єктом дослідження є економічні категорії та поняття.

В першому розділі проведено аналіз теоретичних засад інформаційної економіки, її загальна риси та розвиток в історичній перспективі.

В другому розділі розглянуті питання впливу глобалізації на інформаційну економіку, розглянуто питання асиметрії інформації та її вплив на сучасне суспільство та економіку

В третьому розділі проведено аналіз розвитку інформаційної економіки в Україні. А також розглянуто місце впливу інформаційних економік держав на світову економіку.

В роботі використані такі методи дослідження, як: опис, аналіз-синтез, моделювання, пояснення, системно-структурний метод.

Ключові слова: інформаційна економіка, інформація, асиметрія, проблематика, глобалізація.

ЗМІСТ

ВСТУП 4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЗМІСТУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ 6
1.1. Поняття та концепція інформаційної економіки 6
1.2. Розвиток інформаційної економіки в історичній перспективі 10
РОЗДІЛ 2. ПРОБЛЕМАТИКА СТАНОВЛЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ 17
2.1. Інформаційна економіка та її розвиток в контексті глобалізації 17
2.2. Виклики інформаційної економіки: асиметрія інформації в сучасному інформаційному суспільстві 23
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ 29
3.1. Інформаційна економіка в Україні: основні тенденції та перспективи розвитку 29
3.2. Вплив інформаційної економіки зарубіжних держав на становлення світової економіки 35
ВИСНОВКИ 40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 43

ВСТУП

Інформаційна економіка сьогодні складає основу економічної діяльності будь-якої держави, впливаючи на усі суспільні сфери життя людини. Вона є однією з перспективних ліній розвитку національних економік різних країн у світовому кіберпросторі. Основними передумовами формування та швидкого розвитку нового типу суспільних відносин є, насамперед: екологізація суспільства, глобалізація світової економіки та інтеграція світових ринків капіталу; транснаціоналізація інноваційного виробництва; трансформація ділової практики та побудова компанії; зміна структури капіталу компанії; посилення конкуренції та диференціація компаній; організаційна структура інновацій; застосування цифрових технологій; активізація електронного бізнесу та електронної комерції [40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 52].

Розвиток інтелектуальної власності та значення інформації в контексті інформаційної економіки набули сьогодні особливого значення, що потребує додаткового вивчення та аналізування за умов того, наскільки швидко розвивається інформаційне суспільство. Також важливим є питання доступності інформації та поширення в умовах науково-технічного прогресу та його впливу на повсякденне життя пересічного громадянина, також будь-якого суб'єкта господарювання [42, 44, 45, 50, 51].

Основною метою даної роботи автор вважає аналіз проблематики інформаційної економіки, дослідження її основних рис та актуальності дослідження в сучасній економічній науці. При цьому ставляться такі завдання:

- проаналізувати поняття та концепцію інформаційної економіки;
- дослідити розвиток інформаційної економіки в історичній перспективі;
- розглянути інформаційну економіку та її розвиток в контексті глобалізації;

- проаналізувати основні виклики інформаційної економіки, зокрема, асиметрію інформації в сучасному інформаційному суспільстві;
- проаналізувати основні тенденції та перспективи розвитку інформаційної економіки в Україні;
- дослідити вплив інформаційної економіки зарубіжних держав на становлення світової економіки.

На сьогоднішній день Україна поступово розвиває сферу інновацій, які застосовує у багатьох сферах, зокрема, і економічній сфері. Для цього необхідно більш детально дослідити саме явище інформаційної економіки, його основні недоліки, аби на практиці уникати його негативного впливу на економічну систему держави.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ЗМІСТУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

1.1. Поняття та концепція інформаційної економіки

З огляду на те, що суспільство активно розвиває усі існуючі сфери за допомогою інформатизації та глобалізації, багато хто вказує на важливість перегляду та переосмислення вже усталених, базових канонів у фінансово-економічних відносинах. Якщо раніше більше уваги приділялось саме покращенню економічної складової таких відносин, то після розширення інформаційних можливостей представники економічної категорії почали змінювати свої орієнтири в бік інновацій, креативу, інформатизації та соціалізації. Дійсно, сьогодні з легкістю можна продавати свої товари та послуги, вести аудит та відслідковувати будь-які тенденції через соціальні мережі та інші доступні ресурси, які контролюють великий потік інформації незалежно від того, наскільки постійно зростають її обсяги.

Саме на основі таких поглядів і сформувались основні засади інформаційної економіки, яка сьогодні поступово збільшує свої обсяги охоплення усіх фінансово-економічних відносин. Якщо звертатись до визначення поняття «інформаційна» економіка, то можна помітити, що відсутня єдина сформована позиція щодо його тлумачення. Так, наприклад, Кембриджський словник визначає інформаційну економіку як економіку, в якій знання, інформація та послуги мають більшу цінність, ніж саме виробництво [1].

Взагалі, поняття «інформаційна економіка» вже досить давно сформовано, проте постійно піддається змінам, на які впливає час та швидкість розвитку суспільства. Так, про інформаційну економіку вперше загадано у роботах дослідника австрійсько-американського походження Ф. Махлупа, який ще в 1933 р. зосередився на вивченні впливу патентів на розвиток наукових досліджень. М. Порат вже у 1976 р., як один із послідовників Ф. Махлупа, більше уваги приділив вивченню інформаційної

економіки та визначив її як такий собі кластер галузей, які виробляють сучасні бази даних та засоби, що спроможні забезпечити їх функціонування та практичне застосування [2, с. 27].

Якщо звернутись до трактувань цього поняття з боку науковців, то можна помітити, що немає чіткого вибору характеристики відповідної дефініції. Наприклад, Мельник Л. обрав інструментальний підхід до формування відповідної дефініції та визначає інформаційну економіку як виробничу систему у поєднанні зі сферою споживання, де саме інформація є провідною силою, а також основним продуктом виробництва і предметом споживання. У той же час, обравши фундаментальний підхід Малик П. зазначає, що інформаційна економіка є тим типом економіки, в якому продуктивність і конкурентоспроможність господарюючих суб'єктів залежать головним чином від їх здатності генерувати, обробляти й ефективно застосовувати інформацію, яка заснована на набутих знаннях [3, с. 25-26].

Пауло Р. Сільва, Елізабет Г.С. Фелікс також під час дослідження самого явища та значення інформаційної економіки дійшли висновку, що вона значно відрізняється від індустріальної економіки. Основною відмінністю, яку вони виокремлюють, є те що, інформаційна економіка не базується виключно на конкретних фізичних перетвореннях. У той час виробнича система більше сконцентрована саме на визначених трудомістких або механічних процесах, які складають основу всіх подальших економічних процесів. Інформаційна ж економіка більше бере за основу знання та вміння їх використовувати, що можливо впровадити в необхідні інформаційні процеси, які і стануть підґрунтям для провадження економіки [4, с. 6].

Ґрунтуючись на таких визначеннях, можна сказати, що інформаційна економіка за свою основу для розвитку бере весь інформаційний простір, який постійно розширюється та видозмінюється. Скажімо, ще років п'ятнадцять тому основним джерелом реклами та популяризації для бізнесу були телебачення та радіо, а сьогодні існує велика кількість платформ, де можна отримувати як безкоштовне, так і платне просування для бізнесу будь-

якого рівня. При цьому, такі послуги доступні за умов достатньої кількості знань про користування ними та основними алгоритмами для просування, наприклад, бізнесу. Все це, загалом, і включається в інформаційну економіку як її частину.

Ми погоджуємося з твердженням авторів, які позиціонують інформаційну економіку як початкову стадію нової економіки постіндустріального суспільства, що в процесі свого розвитку паралельно розвитку всього суспільства здатна перерости в економіку знань [2, с. 28].

Дійсно, інформаційна економіка на сьогоднішній день є підґрунтям для всіх економічних процесів, адже виробнича складова економіки досить часто має набагато менше значення, ніж вміння поширити інформацію про продукцію чи послугу, достойно та вигідно прорекламувати на всіх можливих майданчиках, які сьогодні користуються попитом.

У свою чергу, із самої назви явища зрозумілим стає те, що інформація тут займає центральне місце, яке характеризується її повноцінним користуванням, поширенням, створенням та розпоряджанням. Закон України «Про інформацію» у статті 1 визначає інформацію як будь-які відомості та/або дані, які можуть бути збережені на матеріальних носіях або відображені в електронному вигляді [5]. Інформація також може трактуватись як знання, отримані в результаті розслідування, вивчення чи навчання [6].

Якщо відійти від трактування дефініції інформаційної економіки та його значення в контексті сучасних економічних процесів, то варто також звернути увагу на те, наскільки вона пов’язана з таким явищем як інформаційне суспільство. Досить часто таке поняття розглядається як те, що є більш ширшим, ніж інформаційна економіка. Автоматично, це дає можливість відповідному явищу охоплювати значно більший об’єм та кількість сфер суспільного впливу та існуючої діяльності.

У хронологічному порядку термін інформаційне суспільство з’явилося на початку 1960-х років у Японії. Роботи Т. Умесао, Ю. Хаяші, Ю. Масуди

(1980) та К. Кохями вказували на значення інформаційних галузей (інформація, комунікація, освіта та культура), обробки інформації та інформаційної цінності товарів для розвитку суспільства. Раніше, ще в 1959 році, американський соціолог Д. Белл використовував термін постіндустріальне суспільство для позначення суспільства, яке перейшло від етапу виробництва товарів до суспільства обслуговування [7, с. 36; 8, с. 170].

У такому суспільстві ключове місце в п'ятисекторній економічній структурі займають ті сектори, які пов'язані з освітою, охороною здоров'я, зв'язком та розвагами, а також банківською діяльністю та страхуванням. Якщо аналізувати всі ці сектори, то можна виокремити, скажімо, основні завдання кожної зі сфер, яких має досягти суспільство за своїм розвитком:

– економічний сектор – перехід від виробництва товарів до економіки послуг;

– розподіл професій – перевага професійного та технічного класу;

– осьовий принцип – центральність теоретичних знань як джерело інновацій та формулювання політики для суспільства;

– орієнтація на майбутнє – контроль технологій та технологічна оцінка,

– прийняття рішень – створення нової «інтелектуальної технології» [9, с. 8-9].

Порівнюючи ці два поняття (інформаційна економіка та інформаційне суспільство), можна виокремити їх основну схожість, яка полягає в тому, що обидва явища концентруються на використанні знань та навичок, які набуваються через отримання освіти та інші можливі шляхи. У свою чергу, це виводить на перше місце саме інтелектуальну роботу, яка сьогодні охоплює всі етапи будь-якого виробництва. Як для суспільства, так і для економіки такі процеси мають свою закономірність та пов'язують обидва явища між собою. Оскільки розвиток інформаційного суспільства та його відкриття значно впливають на інформаційну економіку як один із видів діяльності, то можна сказати, що вони сьогодні мають багато схожого та дотичних точок.

Загальна концепція інформаційної економіки зводиться до змагальності суб'єктів, проте не фізичної, а саме інтелектуальної. Войтко С.В. розглядає цей тип економіки, як той, де від здатності швидко генерувати, обробляти та ефективно використовувати інформацію залежить конкурентоспроможність та, навіть, продуктивність таких суб'єктів господарювання. Це здійснюється, звичайно, із застосування інформаційно-комунікаційних технологій, які сьогодні займають лідируючі позиції серед засобів впливу та джерел отримання інформації [10, с. 127].

Таким чином, інформаційна економіка є видом актуальної економіки, яка використовує знання та навички як центральні ресурси для свого розвитку. За загальною концепцією інформаційна економіка менше уваги приділяє виробничому етапу як основі виробництва, а зосереджена на застосуванні знань та інформації на кожному із етапів (підготовка, виробництво, реклама тощо). Концепція інформаційної економіки полягає в активному застосуванні необхідних знань та просування освіти як основного елементу сучасної економіки. Крім того, важливим є вміння швидко генерувати нову інформацію та використовувати її у практичній площині. Не можна оминути зв'язок інформаційного суспільства та інформаційної економіки як два основних явища, що стосуються сучасних тенденцій та розкриваються через одне одного. Центральними у них двох залишають знання та вміння користуватись інформацією.

1.2. Розвиток інформаційної економіки в історичній перспективі

Процес розвитку інформаційної економіки та її глобального становлення був досить містким та тривалим, що вміщувало в себе велику кількість процесів. Звичайно, такі зміни не змогли одразу охопити світову економіку та всі її сфери, проте кожен регіон чи, навіть, держава, які починали аналізувати та використовувати нові розробки прогресу помічали

те, наскільки такі зміни могли вплинути на вибудовану систему застарілого варіанту.

Звичайно, всі ті процеси, які супроводжували розвиток інформаційної економіки, розгорталися за своєю швидкістю та динамікою, що могла змінюватись залежно від низки чинників [11, с. 109]. До них можна включити і інформаційну складову, її розвиток та застосування в ній новітніх розробок, економічну складову як підґрунтя для впровадження новинок науково-технічного процесу та загальні настрої основних суб'єктів господарювання та їх реакція на поступові зміни порядку в економіці.

До того ж, почали виникати різні альтернативні концептуалізації інформаційної економіки. Наприклад, в емпіричних розробках почали з'являтись нові типи організаційних форм, детальне дослідження зміни ринкової діяльності та стійкого виробництва, а також більш детальний розподіл товарів та послуг [11, с. 109].

Насправді, досить складно сказати, коли саме індустріальна економіка почала трансформуватись в інформаційну, проте її зачатки фактично можна прослідкувати на різних стадіях різних видів економіки. Як вже нами було зазначено, основою інформаційної економіки є сама інформація, набуті людиною знання чи навички. Варто розуміти, що інформацію та знання люди отримували завжди, проте зараз її елементарно більше. І якщо сьогодні будь-хто може з легкістю отримати спеціалізовану інформацію, то раніше знання про елементарні вміння, навіть, побутового спрямування були для суспільства дуже важливими.

І сам процес набування таких знань дуже змінився. Книгодрукування, оформлення навчання, поширення писемності стали ключовими у розвитку інформації як елемента відносин будь-якого характеру. Значним проривом стало винайдення комп'ютера та започаткування мережі Інтернет, яка може вміщувати в себе велику кількість інформації в різних форматах та за різним змістом [12, с. 31-32].

Досить показовим є графік, який за попереднім аналізом відображає кількісний об’єм інформації, який розміщується в мережі Інтернет з 2010 року. Також у графіку передбачено додатковий об’єм, який буде зафіксовано у наступні декілька років. Це дає можливість прослідкувати основні тенденції попиту на інформацію та її постійне збільшення з огляду на те, що інформаційне суспільство продовжує свій розвиток, відкриваючи для себе нові факти та данні.

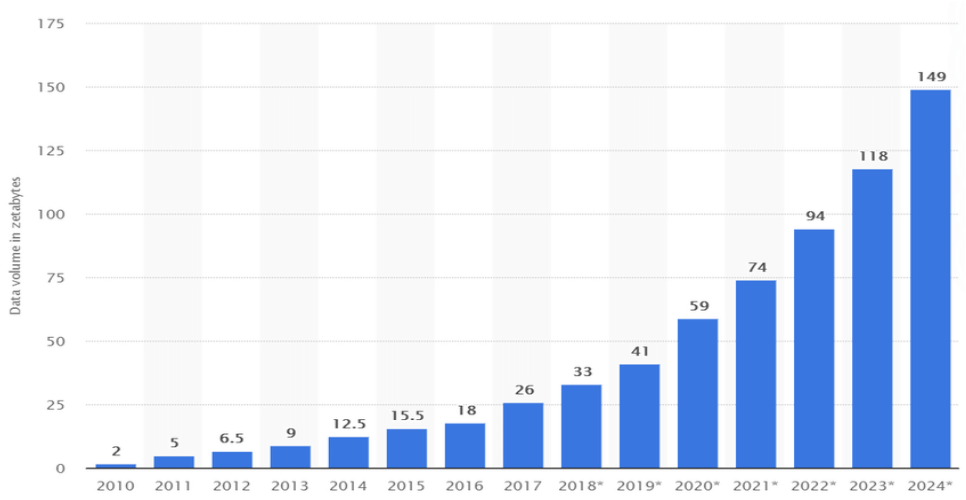

Рис. 1.2. – Обсяг даних / інформації, створених, збережених, скопійованих та спожитих у всьому світі з 2010 по 2024 рік (за оцінками) [13].

Варто зауважити те, що темпи розвитку інформаційної економіки рухались паралельно з темпами поширення інформації та винайдення для цього нових способів. Проте, варто повернутись до витоків, аби зрозуміти те, наскільки змінилась та якого розвитку змогла дійти інформаційна економіка протягом цього тривалого періоду часу.

Перший етап розвитку інформаційної економіки характеризувався розробкою самого її поняття та концепцією Н. Реймерса, у 1960 році. Значний внесок у подальшу розбудову теорії внесли Ф. Махлуп та М. Порат. Після введення в обіг поняття «інформаційна економіка» воно досить швидко стало поширюватись та могло повноцінно охарактеризувати економічне становище високорозвинених країн на той момент. Знов таки, інформація виходить на лідируючі позиції як один із головних ресурсів економічного

розвитку, а нові процеси інформатизації паралельно мають значний вплив на суспільство та його місце як трудового ресурсу. Важливою вимогою до працівника стає швидке ознайомлення з інформацією та можливість в ній орієнтуватись, створюючи щось нове для розвитку підприємства [14, с. 11].

У цей період досить високими стали показники зростання продуктивності праці на фоні впровадження інновацій та нових технологій на різні етапи виробництва. Такі показники дали поштовх до економічного зростання найбільш розвинутих країн та подальшого розвитку, пошуку нових інноваційних підходів до виробництва та менеджменту в рамках підприємства. Проте досить інтенсивний зліт продуктивності став поступово спадати з огляду на те, що потенціал пост-індустріальних виробництв почав вичерпуватись.

Саме тоді, в середині 1990-х років зароджується другий етап інформаційної економіки. У цей час інформаційна економіка часто пов’язується з інформаціональною економікою, поняття якої було розроблено М. Кастельсом. Науковець розробляє теорію нового типу економіки у ході становлення досить інноваційного способу розвитку, який з’явився під впливом трансформації капіталістичного виробництва наприкінці XX століття. Характерними рисами інформаціональної економіки стали глобальність та інформаціональність. Сам науковець вбачав у новому типі економіки досить значні відмінності від інформаційної економіки у тому, що тепер більш важливим є не елементарне знання, а сам процес та обізнаність у створенні такого знання, дотримання конкретної послідовності для генерування нової інформації та знань [15, с. 39].

Саме це стало передумовою збільшення темпів розвитку підприємств, їх змагальності за вищу прибутковість та зростання конкурентоспроможності не тільки окремих суб’єктів господарювання, але й самих країн. Це стимулювало збільшення національного капіталу та фактично давало можливість переглянути співвідношення між застосування технології та питанням її продуктивності.

Третій етап подальшого розвитку інформаційної економіки можна охарактеризувати із просуванням з інформаційною політичною економією, що була розроблена Дж. Стігліцем [16, с. 539]. Науковець, досліджуючи економіку ризиків, вирішим більш детально вивчити питання збору та поширення інформації, а також можливість прийняття суспільством рішень на основі того, наскільки дефіцитною іноді може бути інформація для деяких груп населення.

У цей період піднімається питання про інформаційну дискримінацію та питання соціальної нерівності у сфері інформатизації суспільства, оскільки деякі верстви населення за відсутності певних можливостей можуть бути обділені інформацією різного рівня. Таким чином, сам Стігліц вважав за необхідне розробити нову теорію, яка б могла ефективно перебудувати основи мікро економіки з урахуванням усіх недосконалостей ринкової інформації. Крім того, початок 21 століття досить яскраво показав те, що економіки провідних країн також бувають не ідеальними. До таких прикладів можна віднести і американську модель «нової економіки», яка також постраждала від асиметрії інформації [14, с. 13].

Проаналізувавши ці три стадії, можна сказати, що сама інформаційна економіка пройшла досить тривалий та значний шлях розвитку, який починався із самої розробки концепції нового типу економіки та його тлумачення в умовах того часу до аналізу проблематики, яка характерна такому виду економіки у контексті розвитку інформаційного суспільства та його доступу до джерел інформації.

На нашу думку, світова економіка вже поступово переходить на четверту стадії інформаційної економіки, яка характеризується повною інформатизацією суспільства, в яку входить повноцінний перехід економіки у цифровий інформаційний простір. Вирішальним кроком у цьому стала пандемія COVID-19, яка фактично змусила суб’єктів господарювання та учасників як державної, так і світової економіки переходити від очного

формату роботи, до онлайн умов, куди поступово почали переноситись усі етапи виробництва, продажу та домовленостей, які присутні в економіці.

Якщо розглядати в цьому контексті роль соціальних мереж, які стали буквально основними майданчиками для ведення бізнесу та побудови особистого бренду, то це стало популярним упродовж останніх 3-4 років, що ще більше підсилилось умовами пандемії.

Сутність інформаційної економіки так чи інакше залишається незмінною та на першому місці залишає інформацію як основне джерело подальшого розвитку будь-якого економічного процесу. Це підкріплюється тим, що попит на інформацію зростає все більше, а кількість її споживання не обмежується. Це призводить до того, що інформація досить швидко продається та стає основним продуктом споживання для кожного учасника сучасного суспільства.

Отже, інформаційна економіка досить швидко почала набирати оберти та розвиватись як в науковому, так і практичному спрямуванні, що підкріплювалось реальним впливом встановлених результатів нововведень. Якщо спочатку інформатизація багатьох процесів виробництва була ефективним ключем до покращення показників продуктивності праці за рахунок включення до базових умов роботи працівника новинок науково-технічного прогресу. Проте згодом це перетворилось на гостру необхідність отримувати все більше таких розробок, інформаційних продуктів та більш автоматизованих систем, які б фактично могли зменшити навантаження на працівника або продовжувати збільшувати продуктивність. Тут працівник стає суб’єктом виконуваної роботи як основний носій інформації конкретного спрямування, якою він може розпоряджатись, аналізувати та перетворювати її для більш ефективного впливу на виробництво. Якщо загально виділяється три стадії розвитку інформаційної економіки, то уже можна говорити про започаткування четвертої стадії, яка почала формуватися на основі тотальної інформатизації суспільства, переходу

бізнесу в Інтернет площину, а також жорстких вимог, які диктувались пандемією коронавірусу.

При цьому, сутність інформаційної економіки залишається такою ж і все більше представляє інформацію як ключовий продукт для будь-якого економічного процесу, що може видозмінюватись, використовуватись та передаватись так, щоб бути максимально універсальною для будь-якого етапу, механізму чи умов роботи.

РОЗДІЛ 2. ПРОБЛЕМАТИКА СТАНОВЛЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

2.1. Інформаційна економіка та її розвиток в контексті глобалізації

Насправді, сьогодні обидва ці поняття – глобалізація та інформаційна економіка – є досить поширеними в контексті економічного дослідження нових процесів, а також в рамках їх впливу на інші сфери діяльності суспільства [17, с. 4]. Проте досить часто трактування поняття «глобалізація» у людей має різне значення, тому важливо вчасно скорегувати його таким чином, щоб воно повноцінно змогло розкритись у контексті зв’язки його з інформаційною економікою.

Відповідно до думки Комітету з питань політики розвитку (допоміжний орган ООН), з економічної точки зору глобалізацію можна визначити як: «(...) зростаюча взаємозалежність світових економік в результаті зростаючих масштабів транскордонної торгівлі товарами та послугами, потоку міжнародного капіталу та широкого і швидкого розповсюдження технологій. Це відображає постійне розширення та взаємну інтеграцію ринкових кордонів (...), а також швидко зростаюче значення інформації у всіх видах виробничої діяльності, а маркетизація є двома основними рушійними силами економічної глобалізації» [18, с. 3].

Якщо говорити більш простими словами, то глобалізація у сфері економіки напряму зв’язана зі зникненням умовних кордонів між економіками різних держав, які у наслідку утворюють єдиний економічний майданчик для ведення торгівлі товарами чи послугами, незалежно від територіального та кордонного обмеження.

Мета глобалізації – стимулювати економіку у всьому світі, роблячи ринки більш ефективними. Багато хто розглядає посилення світової торгівлі як можливість посилити конкуренцію так, що можна буте порівну розділяти прибуток. Також прихильники процесів глобалізації стверджують, що така

транскордонна торгівля може стати ключовим важелем у зменшенні міждержавних військових конфліктів [19].

Напевно, найбільш визначним етапом розвитку інформаційної економіки став саме економічний «вибух», спричинений глобалізацією у сфері створення електронної комерції. Електронна комерція – це виробництво, розподіл, збут, продаж або ж доставка товарів та послуг із застосування електронних засобів. До такої е-комерції можна віднести комплексне використання інформаційно-комунікаційних технологій (наприклад, глобальної інформаційної інфраструктури) як середовища, за допомогою якого товари та послуги, що мають економічну цінність, досліджуються, розробляються, виробляються, рекламуються, каталогізуються, інвентаризуються, купуються, розподіляються. Крім того, тут же здійснюються розрахунки та слідування, а також забезпечення підтримки та впровадження інформаційних систем управління.

Електронна комерція значно полегшує процес посередництва, на яких все більше представляються нові продукти та інтелектуальні агенти. Досить активно в цій площині розвиваються ринки інформаційних товарів, тому паралельно потрібно вкладати значні ресурси і для того, щоб контролювати постійне збільшення потоків інформації. Фактично, перехід інформаційної економіки в глобальну площину дав доступ будь-якому суб’єкту господарювання можливість реалізувати себе на світовому ринку із активним залученням сучасних комунікацій [17, с. 5].

Саме це і спричинило появу нових галузей та розробку нових ринків та їх типів для поширення актуальної інформації та реально ефективних методів ведення бізнесу на світовому ринку не тільки у контексті фізичної присутності, але й в орієнтуванні на Інтернет як найбільший майданчик для будь-якого сектора економіки. Крім того, глобалізація окремих процесів економіки дала можливість швидко збирати необхідну інформацію про споживачів з різних куточків світу, що дає додаткову перевагу бізнесу для налагодження більш тісних стосунків між бізнесом та його клієнтами. І хоча

це є досить ефективним важелем для просування бізнесу та розвитку клієнтської орієнтованості, але багато хто закцентував окрему увагу на конфіденційності таких даних в онлайн-форматі.

Насправді, сьогодні інформаційну економіку в контексті глобалізації можна охарактеризувати як дисциплінарну. При тому, що для економіки глобального рівня, яка характеризується тісними зв'язками з технічними, науковими сферами та заснована на знаннях, дуже важливим є розробка необхідних механізмів для управління нею. Звичайно, такі механізми також мають бути розроблені та дієвими на так само глобальному рівні, щоб можна було максимально охопити контролюючу сферу глобальної інформаційної економіки [17, с. 6].

У свою чергу, впровадження електронної комерції стало підґрунтям для того, щоб всередині інформаційної економіки почала розвиватись цифрова економіка, яка досить швидко почала набирати оберти. Цифрова економіка вміщувала в себе не тільки знання чи інформацію, але й мала значну платформу для поширення, розробки та реклами нових знань, які б могли дати значний поштовх бізнесу, який почав переходити в Інтернет-простір.

Незважаючи на те, що цифрова економіка має досить короткий історичний період, світова практика наочно демонструє те, що більшість існуючих цифрових технологій застосовуються в торгівлі та Інтернет-послугах – електронна комерція, Інтернет-банкінг, електронні платежі, інтернет-реклама, онлайн-ігри тощо [20, с. 231].

До того ж, ще в 2001 році Томас Мезенбург структурував та класифікував такі показники як основні статистично оцінені компоненти цифрової економіки [21]:

1) Підтримка електронної інфраструктури підприємства (розробка та контроль інфраструктури електронного бізнесу – апаратне та програмне забезпечення, телекомунікації тощо);

2) електронний бізнес (електронний бізнес – здійснення діяльності та бізнес-процесів з використанням комп'ютерних мереж);

3) електронна комерція (електронна комерція – розподіл продуктів та товарів через Інтернет);

4) результуюче збільшення вартості традиційних галузей за рахунок використання цифрових технологій (структура фірми та галузі);

5) різниця у вартості робочої сили традиційної та цифрової економіки (демографічні та робочі характеристики);

6) облік доданої вартості продуктів і послуг цифрової економіки (поведінка цін).

Загалом, якщо брати до уваги основні тенденції розвитку, як цифрової економіки як окремої підгалузі, так й інформаційної економіки в цілому, країни докладають багато зусиль для того, щоб активно розвивати інфраструктуру, зменшувати вплив бар'єрів на економіку, підвищувати рівень знань у сфері цифрових технологій, готувати та перепідготувати кваліфікованих фахівців, забезпечувати надійність інфраструктури цифрової безпеки та вчасно оцінювати ризики [22, с. 2098].

На сьогодні значну вагу у сфері глобалізації та інформаційної економіки займають соціальні мережі, які активно просувають всі існуючи сектори бізнесу та забезпечують активне спілкування підприємств з потенційними покупцями. Звичайно, бізнес в соціальних мережах більш конкретно характеризується саме процесами цифрової економіки, проте саме інформаційна економіка дала змогу підприємствам розвинути свої знання та навички до того рівня, коли більшість своїх товарів можна продавати не тільки на спеціальних маркет-плейсах чи власних веб-сторінках, а ще й Facebook, Instagram, TikTok тощо.

Оскільки інформаційне суспільство все більше наповнюється продуктами глобалізаційних процесів, то соціальні мережі та їх наповнення, основні трендові позиції значно впливають на ринок товарів та послуг, які можуть надаватись не тільки всередині країни, але й транс-кордонно.

Таблиця 2.1. – Показники розвитку цифрової економіки в ряді країн станом на 2019 рік [23]

Країна	Мобільні абоненти,% населення		Інтернет користувачі		Активні користувачі соціальних мереж	
	млн	%	млн	%	млн	%
Китай	1543	109	802	57	1007	71
Німеччина	107,8	131	79,13	96	38	46
Індія	1190	87	560	41	310	23
Японія	186,3	147	118,9	94	78	61
ОАЕ	19,23	200	9,52	99	9,52	99
Велика Британія	71,67	107	63,43	95	45	67
США	347,4	106	312,3	95	230	70
Сирія	13,61	74	6,03	33	6,8	37
Казахстан	25,69	139	14,14	69	7,3	39

Не дивлячись на різні показники кожної з країн, варто зауважити, що всі вони мають досить позитивну характеристику. Це означає, що держави так чи інакше намагаються створювати максимально сприятливі умови для активного впровадження інновацій та збільшення інвестування у цифрові технологій то необхідну інфраструктуру [24, с. 18]. Звичайно, це матиме особливий відбиток на бізнесі, оскільки фактично користувачі отримують все більше доступу до товарів та послуг, які можуть з’являтись тепер на кожному кроці.

Світові бренди залюбки приймають такий попит на маркетинг в соціальних мережах. 73% маркетологів переконані, що їх зусилля у сфері маркетингу завдяки соціальним мережам були більш ефективними для просування їх бізнесу [25].

Сьогодні вже нікого не здивуєш тим, що просування у соціальних медіа обов’язково включається у маркетингову стратегію підприємства. І все це

має досить обґрунтовані причини. Хоч це покупка прямої реклами, хоч рекламні пропозиції для інфлюенсерів, бізнес все більше залучає медійних персон, які через свої соціальні мережі зможуть запропонувати товар тієї чи іншої компанії. При цьому, соціальні мережі дозволяють бізнесу отримувати доступ до економічно ефективного маркетингу, який досить швидко показує результати при активній роботі через взаємодію з аудиторією, аналіз тенденційного попиту та формування репутації імені та бренду.

Рис. 2.1.1. – Найбільш популярні соціальні мережі станом на січень 2021 [26]

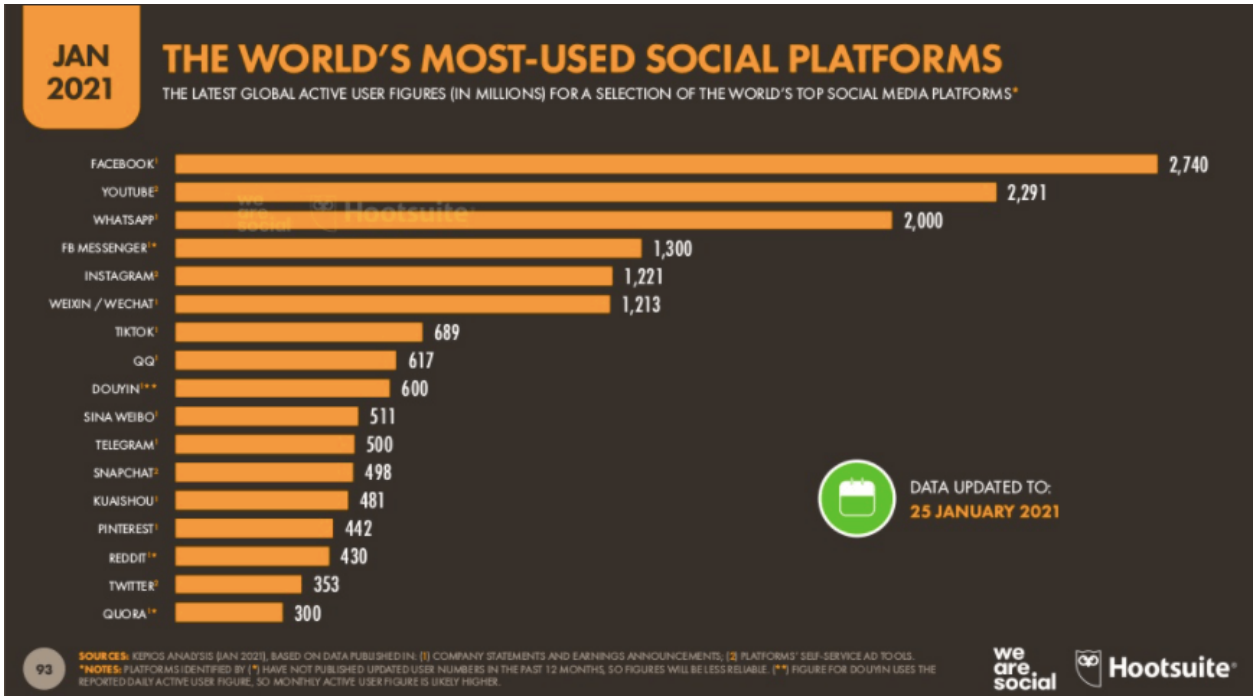

Рисунок дає можливість побачити, які соціальні мережі сьогодні є актуальними та мають найбільший попит серед користувачів. До найбільш популярних належать: Facebook, YouTube, Instagram, TikTok, Twitter тощо. Саме вони найчастіше є головними майданчиками для візуальної, текстової або аудіо реклами.

Підсумовуючи варто сказати, що глобалізаційні процеси мають значний вплив на усі сфери життя суспільства, не оминаючи і економіку. Оскільки досить тривалий час інформаційна економіка знаходилась на стадії устаткування та доповнення її основних елементів, у якийсь проміжок часу попит на інформацію в ній почав невпинно зростати. Це провокувалось новими розробками науково-технічного прогресу, активною диджиталізацією

економіки, переходу в Інтернет простір, де були цінні нові знання та навички, якими володіли не всі. При цьому, вміння налаштовувати маркетингові плани під попит користувачів Інтернету спочатку вважалось досить складним процесом, який ставав все більш необхідним.

На сьогоднішній день суспільство не уявляє себе без соціальних мереж та їх активного користування, куди у свій час почали просочуватись і компанії, які могли запропонувати свої товари та послуги, знаходячись десь поблизу. При цьому, таким просуванням можуть користуватись як місцеві бізнеси так і міжнародні компанії, які через свої філіали можуть отримувати необхідний об'єм реклами. Сьогодні досить складно уявити YouTube, Instagram чи Facebook без додаткової візуальної реклами, яка з'являється за спеціально вибудованими алгоритмами, орієнтуючись на інтереси користувача.

2.2. Виклики інформаційної економіки: асиметрія інформації в сучасному інформаційному суспільстві

Коли два партнери по господарській операції мають доступ до однієї і тієї ж відповідної інформації, їх ділові відносини є абсолютно симетричними. Однак у багатьох операціях одна сторона має доступ до більшої кількості інформації або кращої інформації, ніж інша сторона, що призводить до явища, відомого як асиметрія інформації [27].

Розглядаючи теорію асиметричної інформації з боку економіки, то вона була розроблена ще в 1970-80-х роках як правдоподібне пояснення невдач на ринку. Теорія передбачає, що дисбаланс інформації між покупцями та продавцями може призвести до провалу ринку. У свою чергу, невдача ринку для економістів означає неефективний розподіл товарів і послуг на вільному ринку, в якому ціни визначаються законом попиту та пропозиції [28].

Досить визначальними принципами асиметрії інформації є: повне розкриття та «дурити – це дорого» (Frank, 2006: 189-95). Тобто для того, щоб

не мати цієї асиметрії інформації, потрібно представляти та повідомляти про всі особливості, якщо вони є і позитивним, і негативними, а для когось потрібно знайти свій підхід, що з боку користувача інформацією буде заслуговувати на довіру, яку важко підробити. Знаючи, що згідно з економічною теорією, завжди існує інформаційна асиметрія, як і в контексті мережевого суспільства, в якому ми живемо – знань та інформації – її слід розглядати з новими вимірами аналізу [4, с. 11].

Зрозумілим є те, що інформаційна асиметрія виникає, коли один агент має інформацію або глибші знання про домен, який є предметом відносин з іншою стороною або сторонами. У недалекому минулому доступ до інформації здійснювався через прямий доступ до інформаційних джерел, що спричиняло труднощі у здатності зберігати дані та інформацію, а також залежно від здатності вторинних джерел шукати та надавати інформацію про подію, що відбулася. Сьогодні, з урахуванням знань та впровадження інформаційного суспільства, спосіб аналізу інформації та асиметрія інформації повинні відрізнятися. Наприклад, розглядаючи Інтернет як засіб розповсюдження та доступу до інформації, спосіб, яким ми намагаємося аналізувати вирішення асиметрій інформації з урахуванням ціни та якості, повинен змінитися [4, с. 13-14].

Загалом, асиметрія інформації є досить суперечливим поняттям, яке з одного боку є досить негативним для будь-якого суб’єкта господарювання, хто обділений певною інформацією та не має додаткових можливостей отримати потрібні знання. Це ставить під питання рівноправність суб’єктів у договірних чи партнерських відносинах, коли одна зі сторін через недостатність певного роду інформації не може повноцінно провадити свою діяльність як незалежно, так і відповідно до договірних відносин. З іншого ж боку, такий вид асиметрії є досить простим прикладом поділу представників бізнесу на окремі групи, які можуть сформуватись на основі тих даних, якими вони наділені, та формувати на основі цього свою діяльність. Тут

інформаційна асиметрія виступає в якості прямого регулятора економічних відносин різних рівнів.

В традиційній економіці кількість та можливість пошуку настільки обмежені, що асиметрична інформація майже пояснюється вартістю пошуку та наскільки легшим є доступ до кращих джерел інформації. Наприклад, простота доступу до важливих джерел інформації не є проблемою, коли агенти здатні аналізувати ризики, а експертиза визначає процес дослідження.

У сучасній цифровій економіці асиметрія інформації завжди є результатом дослідницької спроможності агентів, оскільки вони мають необмежений доступ за установлену ціну; вони повинні мати можливість запитувати, знаходити та шукати дані та інформацію. У цьому випадку проблемою є сприйнятий ризик та досвід у навігації веб-технологіями. Хоча це економічне питання, і ми не можемо нехтувати тим, що це також проблема людини [4, с. 14].

Необмежений доступ до даних та інформації не означає її доступність, коли її хочуть і потребують середні агенти, а те, що вона доступна шляхом запиту та пошуку. Тому агентам потрібно знати, як шукати та знаходити, вони повинні знати ризики, пов’язані з інформаційним продуктом, і визнавати якість джерел. Крім того, агенти повинні мати можливість визначити відповідну оплату за ці дані та інформацію.

Інформаційна асиметрія має значний вплив на господарські операції, зокрема, сформувавши три основні способи:

1. Несприятливий вибір – несприятливий вибір відноситься до ділових відносин, коли покупець і продавець мають доступ до різної інформації (хоча один набір інформації не обов'язково перевершує інший). Кожна сторона може робити кроки на основі знань, які, на їх думку, вони мають, а інша – ні. Така асиметрія інформації може впливати на ринки роздрібної торгівлі та ринки праці.

2. Моральний ризик – висловлюючись економічною мовою, моральний ризик виникає, коли компанія чи приватна особа приймає на себе

підвищений ризик, оскільки особисто не несе повних наслідків цього високого ризику. Наприклад, менеджер фондів пенсійного фонду може інвестувати в більш ризиковані акції, ніж у свій особистий портфель, оскільки, якщо фонди згортаються, вони особисто не втратять гроші (хоча, як наслідок, можуть втратити роботу). У цьому випадку керівник фондів має внутрішню інформацію про свої інвестиції, якої учасники пенсійного фонду не мають, і, можливо, пенсіонери не схвалили б такий фінансовий ризик, якщо б їм дали можливість.

3. Монополія знань – в умовах монополії знань лише декілька обраних людей отримують необхідну інформацію для розуміння ситуації та прийняття рішень. Монополії знань можуть відбуватися в уряді, де лише службовці, які мають дозвіл на безпеку, можуть бути проінформовані про привілейовані дані. На деяких підприємствах лише вищий менеджмент отримує повний доступ до інформації про компанію, яку надає третя сторона, проте працівники нижчого рівня можуть бути запрошені приймати ключові рішення, маючи в розпорядженні лише обмежену інформацію [27].

Інформаційна асиметрія, насправді, є досить поширеним явищем, яке поки що досить важко контролювати та боротись з ним. З огляду на те, які великі обсяги існуючих даних та інформації зараз доступні будь-якій людині, досить багато серед неї є неправдивою та такою, що не може точно підтвердити існуючий факт. За рахунок цього, дезінформація також стає значною загрозою для учасника будь-яких відносин, у тому числі й економічних, де від достовірності та правильності інформації залежить фактичне існування бізнесу чи його прибутковість.

Як уже було зазначено, приклади асиметричної інформації досить легко знайти у будь-яких ділових відносинах, які сьогодні взагалі існують:

Медичне страхування. Актуар у страховій галузі має більше інформації про статистичні ризики, ніж люди, яких вони страхують. Це допомагає пояснити, чому начебто здоровим людям страхова компанія може

платити напрочуд високі премії. Це також пояснює, чому на страхових ринках традиційно дуже мало місця для переговорів.

Фінансові ринки. Фінансові фахівці, як правило, мають набагато більше доступу до ринкової інформації, ніж роздрібні інвестори. Деякі недобросовісні брокери можуть спрямувати своїх клієнтів на інвестиції з високим ризиком або на ті, що стягують вищу ставку з плати за послуги, або вони можуть утримати внутрішню інформацію про прибутковість бізнесу. Інформаційна асиметрія між фінансовими фахівцями та їх клієнтами може спричинити таку поведінку.

Продаж автомобілів. Продавець вживаних автомобілів часто має більше інформації про надійність уживаних автомобілів, ніж їх потенційні покупці. Те, що може здатися хорошим автомобілем для слабоінформованого клієнта, насправді може бути недостатнім, виходячи з приватної інформації продавця [27].

Таким чином, асиметрія інформації сьогодні є досить поширеним явищем, з яким досить складно боротись. Економічна теорія асиметричної інформації стала основним фактором, який міг би виправдати невдачі на ринку ще в 1970-1980-х роках минулого століття. Таке явище може виникати за різних умов: між продавцем і покупцем, між сторонами договірних відносин чи будь-яких інших, де привілейованою є інформація про товари чи послуги. Задля уникнення появи асиметрії інформації основним запобіжником є правильний пошук та запит про необхідну інформацію, яка б могла урівняти можливості сторін договірних відносин. Тому питання асиметрії інформації будується навколо саме пошуку інформації, а не її наявності та питання доступу.

Інформаційна асиметрія має вагомий вплив на здійснення господарських операцій та за весь час існування змогла сформуватись у три основні способи, які сьогодні є найбільш поширеними: несприятливий вибір, моральний ризик, монополія знань. Кожен з них має характерні особливості, проте в центрі всі вони залишають питання власності та правильного пошуку

інформації, яка може бути доступна кожному, наприклад, покупцеві, або ж тільки уповноваженим особам, які не мають права розголошувати окремий вид захищеної інформації.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

3.1. Інформаційна економіка в Україні: основні тенденції та перспективи розвитку

Сьогодні Україна знаходиться на самому початку формування розуміння інформаційної моделі економіки, яка продовжує активно зростати під впливом безпрецедентного бурхливого розвитку інформаційних технологій. Враховуючи державні інтереси та інтереси українських підприємств, одним із головних макроекономічних завдань у певний період часу є вибір відповідного вектора економічного розвитку, що відповідає новим реаліям, який відповідав би глобальним процесам і міг би забезпечити рух державної економічної енергії в умовах швидкої трансформації українського суспільства з використанням нових стратегічних ресурсів [29, с. 85].

Проте сьогодні інформаційні технології досить стрімко розвиваються, що гарантує їх прямо введення і вплив на інформаційну економіку будь-якої держави. У цьому питанні Україна не є виключенням, тому багато в становленні інформаційної економіки всередині держави залежить і від темпів адаптації нею всіх можливих технологій в економіку. І, звичайно, усі відповідні моменти регулюються законодавством України, яке фактично задає напрям розвитку економічної сфери та всіх суміжних, шляхом об’єднання їх інформаційно-технологічним впливом.

В Україні нормативна база розвитку високотехнологічної галузі представлена такими документами: «Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації», а також сама Стратегія розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року [30].

Але в становленні та позитивному розвитку інформаційної економіки всередині держави важливим є не тільки законодавчо закріплений план дій, який має бути успішним. На розвиток та збільшення популярності інформаційної економіки всередині держави впливає низка окремих факторів. Титенко О.А. зміг виділити декілька груп умов, що можуть сприяти або гальмувати розвиток інформаційної економіки в нашій державі.

Говорячи про першу групу, то сюди можна віднести: державна політика та стратегії в напрямі розвитку інформаційної галузі, а також роль держави у процесі розвитку інформаційного сектору економіки. Ці умови можуть одночасно стимулювати та гальмувати розвиток відповідної галузі, проте саме адекватна оцінка уряду та її участь в розбудові відповідної системи інформаційної економіки є основою для аналізу та вчинення подальших дій [31, с. 186].

Друга група умов включає в себе більш загальні показники, які є дотичними до економічної сфери: географічні, соціально-демографічні, етнічні тощо. Саме вони формують узагальнене ставлення суспільства до впровадження технологічних рішень на будь-яких рівнях суспільних відносин, окремо виділяючи самі економічну складову. Інформаційна економіка зазнає істотного впливу від таких показників, оскільки вони формують галузеву структуру народного господарства, акцентування на пріоритетні галузі розвитку, рівень освіти, а також перебіг технологічного розвитку держави тощо.

Третя група представляє собою нормативно-правове підґрунтя для розвитку інформаційної економіки, яке може бути як загальнодержавним, так і місцевим. Саме такі документальні затвердження у будь-якому правомірному варіанті формують основні стратегічні кроки держави та формування повноцінних систем виконання тих чи інших завдань [31, с. 187].

Четвертою групою можна виділити наукові доробки авторів, які розглядають інформаційну економіку на основі розуміння поняття інформації та її місця в розвитку інформаційної економіки. Тут більш

резонуючим фактором є доступність та можливість поширення інформацією, яка може стати актуальною.

П’ята група пов’язана з інформаційною асиметрією та її впливом на здійснення економічних процесів різних секторів. Не дивлячись на те, що така умова є максимально гальмівною для будь-якої держави, Україна має пройти відповідний етап для повноцінного формування інформаційного суспільства, незалежно від територіального розміщення громадян. Зокрема, це стосується розвитку освітньої сфери в селах та маленьких містах, де школи потребують підвищення комп’ютерної грамотності та доступності нової інформації [31, с. 187].

Не дивлячись на те, що Україна досить повільно рухається у напрямку до укріпленні інформаційної економіки, нею було пройдено вже декілька етапів відповідного встановлення основних тенденцій. Саме вони весь цей час координували державні органи та партнерів для втілення конкретного плану дій.

Перший етап (2012-2013 рр.) передбачав стабілізацію ситуації у різних сферах суспільного впливу (суспільно-політична, соціально-економічна), а також привести в дії необхідні реформи, які стосувались державного управління. Важливим кроком було економічне забезпечення здійснення відповідних реформ у максимальній кількості сфер суспільного життя задля чіткого дотримання євроінтеграційного курсу, а також доцільного вдосконалення законодавства у сфері інформатизації суспільства. У той же час постало питання про розробку спеціальних документальних підтверджень стратегічних планів держави на найближчі роки [2, с. 33].

На другому етапі (2014-2015 рр.) перед державою постало питання досягнення всіх тих цілей, які вона обрала пріоритетними та закріпили у ЗУ «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки». Значним кроком було визначення та схвалення основного Плану заходів, що стосувались реалізації Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки [32].

Відповідна концепція проголошувала реалізацію максимально швидкого сценарію розвитку цифрової галузі. Відповідно, до цього документу цифровий розвиток передбачав зміцнення національного сектору, високих технологій, що б давало можливість сформувати потреби використання цифрових технологій та попит на них у всіх секторах промисловості [33, с. 3].

Значним проривом в укріпленні тенденцій інформаційної економіки в Україні став випуск додатку «Дія» у грудні 2019 року як бета-версії, а 6 лютого 2020 року стався повноцінний запуск. Саме цей додаток був представлений урядом, зокрема, Міністерством цифрової трансформації України як яскраве втілення «цифрової держави», яка зможе вміщувати в себе всі необхідні функції для полегшення життя громадян у різних його сферах [34]. За рік існування та активного розвитку додатку ним скористалось 3,6 млн людей, а сам показник поступово зростає [35].

Хоча формування інформаційної економіки в Україні не є революційним, але воно продовжує розвиватись в глибинах промислової економіки, в ногу зі світовим розвитком інформаційних технологій. Весь цей процес передбачає поступові зміни практично у всіх парадигмах суспільства. Важливими є зміни і в етичній основі: люди проявляють себе більш індивідуально, ніж декілька років тому; вони спрямовані на реалізацію особистих здібностей та розвиток особистості; значний відсоток публічних комунікацій практично у всіх сферах відбувається у віртуальному просторі; суспільство перетворюється на інформаційне, засноване на виробництві, розподілі та споживанні інформації; інформація стає резервом для бізнесу та уряду при прийнятті рішень та формуванні громадської думки.

Так само, і ставлення суспільства до інформації змінюється: зараз вона сприймається не як додаткова можливість, а як окремий незалежний, значущий ресурс, який повинен бути актуальним та ефективно використовуватися.

Інформаційна економіка як галузь знань проявляється майже у всіх процесах, що відбуваються в ринковій системі України та в державному управлінні. Важливою особливістю інформаційної економіки є також її двостороння ефективність: створена інформація впливає на розвиток нових технологій, що, в свою чергу, впливає на подальший розвиток інформаційного простору. Звідси формується положення, що продукція сегменту інформаційних технологій може стати головним інструментом та каталізатором розвитку багатьох сфер діяльності в Україні. Важливою умовою є формування правових механізмів для адекватної системи захисту інформації та захисту авторських прав, що саме по собі є досить складним завданням з урахуванням динамічного розвитку технологій у цій галузі.

У той же час, діяльність держави відображають на її місцях у світових рейтингах (Табл. 3.2.).

Табл. 3.2. – Місце України в міжнародних рейтингах цифрової економіки [36]

Країна	The IMD World Digital Competitiveness Ranking				Digital Adoption Index		Global Connectivity Index				Ease of Doing Digital Business
	2016	2017	2018	2019	2014	2016	2016	2017	2018	2019	2019
Україна	59	60	59	54	97	85	55	55	54	50	вище 42
Польща	33	38	34	38	39	38	39	35	34	36	26
Чехія	27	28	29	33	29	31	25	25	25	25	25
Словаччина	40	51	55	53	40	39	32	31	31	32	вище 42
Румунія	49	50	49	49	48	52	35	37	35	37	вище 42
Угорщина	46	52	47	47	45	37	29	30	32	31	29
Литва	30	33	32	29	19	30	28	28	27	28	вище 42
Естонія	31	30	31	35	15	9	21	21	21	21	16
Казахстан	47	32	38	34	46	45	47	48	48	49	вище 42
Росія	44	46	45	45	31	28	37	38	39	41	42

Звичайно, така порівняльна таблиця демонструє досить повільний розвиток та прогресивність України у питаннях подальшого розвитку

цифрової економіки, проте варто помітити досить поступальний, але розвиток, який фактично дає можливість стверджувати про фактичний прогресивний шлях держави у контексті розширення діяльності щодо інформаційної економіки.

Ще одним досить показовим місця України в рейтингу країн згідно Глобального інноваційного індексу на 2020 рік (табл. 3.1.1.)

Табл. 3.1.1. – Україна та її місце в рейтингу країн згідно Глобального інноваційного індексу (Global Innovation Index — GII) станом на 2020 рік [37]

Місце в рейтингу 131 країни за індексом GII	Місце країни за індексом GII серед наших сусідів	Країни	Значення Глобального інноваційного індексу GII
35	1	Угорщина	41,43
38	2	Польща	39,95
45	3	Україна	36,32
46	4	Румунія	35,95
47	5	Росія	35, 63
59	6	Молдова	32,98
64	7	Білорусь	31,27

Такі дані демонструють досить високу позицію України у порівнянні з країнами, що є її географічними сусідами. Як зазначає Руденко М.В., така позиція є досить обґрунтованою, оскільки у даному переліку країн присутні країни-члени ЄС, що займають лідируючі позиції [37, с. 15]. Такий показник хоч і є досить складним у застосуванні, проте засвідчує збільшення потенціалу України у розвитку інноваційних процесів, які прямо впливають на використання нових технологій в будь-якій сфері суспільного життя.

Якщо проаналізувати основну діяльність держави та обраний нею вектор, то багато хто стверджує про наявність міцного потенціалу України з огляду на наявність усіх передумов для реалізації себе в інформаційних

технологіях, які можуть певною мірою стати двигуном економічного розвитку на тлі занепаду та деградації цілих секторів соціальної економіки. Це дозволить країні зайняти своє місце у світовому розподілі товарів та послуг. З огляду на значне початкове відставання та традиційно пріоритетний розвиток інформаційних технологій в інших країнах, очевидно, що без багатовимірної державної підтримки цього досягти не вдасться суспільством. Україні потрібна інноваційна стратегія розвитку та її найшвидше впровадження, інакше існує ризик залишитися позаду цивілізації процесів [29, с. 95].

Таким чином, Україна почала відносно нещодавно розвивати свій потенціал у встановленні та подальшому розвитку інноваційної економіки на території держави, проте для цього потрібно пройти ще велику кількість допоміжних етапів. Серед них: підвищення комп'ютерної грамотності населення, розвиток інфраструктури та забезпечення необхідним обладнанням заклади освіти на всіх рівнях, реформування системи державного управління та економічної сфери тощо.

Сьогодні Україна поступово нарощує вміння та навички в технічному потенціалі, розроблює та впроваджує додатки державного значення, які полегшують життя громадян та вміщають в себе багато функціональних послуг, проте для їх ефективності необхідно створити соціально-економічне підґрунтя. У випадку максимально якісних і позитивних змін інформаційна економіка України має шанс більш міцно закріпитись та створити сприятливе середовище для бізнесу.

3.2. Вплив інформаційної економіки зарубіжних держав на становлення світової економіки

Сучасна світова економіка має значне підґрунтя розвитку та постійно знаходиться на стадії активної дії. Загалом світова економіка представляє собою взаємопов'язані економічні заходи глобального рівня, які відбуваються між різними державами [38]. Така економічна діяльність є

досить місткою та може бути і багатосторонньою, впливаючи як позитивно, так і негативно на економічний стан країни-учасниці при здійсненні таких економічних процесів.

Світова економіка сьогодні є основою для кооперації та співпраці між державами на різних рівнях, що дає можливість кожній розвивати свій економічний потенціал за рахунок ведення того чи іншого господарства, яке є актуальним і для інших. Їй притаманний певний набір характеристик, які можуть повноцінно дати опис такому явищу: глобалізація, світова торгівля, гроші, світова фінансова система, протекціонізм, наявність ринків, змагальність, продуктивність та ефективність, капітал, праця, автоматизація, якість життя, нерівність, економічна нестабільність [39].

Звичайно, економіка кожної окремої держави при активній співпраці з іншими автоматично стає значним важелем розвитку світової економіки. Внесок кожної з них є досить значним, адже кожна країна поставляє різні товари та послуги на світовий ринок, які можуть бути актуальні серед групи інших держав.

Мета міжнародної торгівлі аналогічна цілі торгівлі всередині країни. Однак міжнародна торгівля відрізняється від внутрішньої в двох аспектах:

1. Валюти принаймні двох країн беруть участь у міжнародній торгівлі, тому їх слід обмінювати перед тим, як товари та послуги можна експортувати чи імпортувати;

2. Іноді країни застосовують бар’єри для міжнародної торгівлі певними товарами чи послугами, що може порушити відносини між двома країнами. Деякі з цих бар'єрів включають торгові тарифи (податки на імпорт) та торгові квоти (обмеження кількості продуктів, які можна імпортувати в країну). Торгові бар'єри часто впливають на економіку країн, що торгують, і в довгостроковій перспективі стає важко продовжувати використовувати такі бар'єри [38].

3. Країни зазвичай спеціалізуються на тих продуктах, які вони можуть ефективно виробляти, що допомагає зменшити загальні виробничі витрати.

Потім країни торгують цією продукцією з іншими країнами, спеціалізація яких – це зовсім інше. Більша спеціалізація допомагає країнам скористатися економією від масштабу. Економія від масштабу відноситься до пропорційної економії витрат, отриманих за рахунок збільшення рівня виробництва. Виробники в цих країнах можуть зосередити всі свої зусилля на будівництві фабрик для спеціалізованого виробництва, замість того щоб витрачати додаткові гроші на виробництво різних видів товарів [38].

З огляду на бурхливий розвиток інформаційних технологій та їх значення для всіх сучасних економічних процесів, вклад кожної країни в економічному та інноваційному питаннях є досить важливими для подальшого руху світової економіки як єдиної цілісної системи взаємодії держави задля отримання певного набору вигоди для кожної.

Останній рік став викликом для світової економіки з огляду на те, наскільки сильно по ній вдарила світова пандемія Covid-19 та змусила відходити від стандартних процесів ведення економічних відносин. Сьогодні глобальна економіка переходить до відновлення, але потребує більше часу для встановлення всіх необхідних зв’язків. Світова торгівля зазнала різкого зниження та призупинення, проте важливість підтримки економічних відносин та їх усталеність змогли утримати на плаву усю світову економіку.

Звичайно, економіка кожної держави є досить важливим показником у вирахуванні та відслідковуванні основних трендів світової економіки. Вони дають можливість проаналізувати та передбачити попит та пропозицію на різноманітні товари та послуги, визначаючи орієнтованість на продаж та покупку тих чи інших товарів.

Важливість світової економіки, якщо її розглядати стосовно тих ринків, що розвиваються, досить легко зрозуміти та визначити:

1. **Економічне значення на мікро- та макрорівні**: Зростання світового населення призвело до економічного зростання ринків, що розвиваються, що робить їх одним із основних двигунів світового

економічного зростання. Зростання та стійкість, які демонструють ринки, що розвиваються, є гарним знаком для світової економіки.

2. Довгострокові світові економічні перспективи: світова економіка дає можливість кожній державі отримати позитивний приріст економічних показників за рахунок ведення активної торгівлі своєю продукцією. Держава будь-якого рівня розвитку може вийти на передові позиції торгівлі та стати активним учасником торгівельних відносин усіх рівнів [38].

Повертаючись до основи інформаційної економіки, ми б хотіли підкреслити важливість виходу інформації на перше місце як основного товару на міжнародних ринках. Сьогодні світовий ринок все більше наповнюється актуальною інформацією стосовно виробництва та впровадження інтелектуального продукту, який буде мати попит серед певної групи користувачів. А за рахунок глобалізації такі тенденції урівнюють можливості держав на отримання такої інформації через її вироблення або купівлю. Звичайно, це робить свій вклад в світову економіку, стимулюючи залучення грошових коштів для ведення торгівлі інформацією. Звичайно, це дає також можливість збільшити відповідні показники та залучати все більше суб’єктів господарювання да ведення економічних відносин у контексті актуалізації інформаційних товарів та послуг.

Отже, світова економіка сьогодні є невід’ємним учасником економічного господарювання будь-якої держави, яка прагне розвитку у сфері інформаційної економіки. Постійна співпраця держав формує сприятливий клімат для ведення бізнесу та залучення новітніх розробок інформаційно-технологічного характеру на будь-який рівень економіки, тим самим піднімаючи планку розвитку світової економіки як центральної опори для ведення господарювання. На сьогодні інформаційна економіка дає можливість швидко покращувати економічні показники будь-якої держави, яка вправно володіє своїми технологічними та інтелектуальними ресурсами, що своєю працею легко можуть сформувати стійке економічне підґрунтя для подальшого розвитку держави в соціально-економічних та інших питаннях.

У будь-якому випадку вихід на міжнародний рівень економічних потужностей держави дають їй поштовх до подальшого розвитку потенціалу своєї інформаційної економіки, яка, у свою чергу, впливає на світову економку як рушій до подальшого розвитку.

ВИСНОВКИ

Згідно із метою даної роботи були виконані наступні поставлені перед автором завдання.

1. Інформаційна економіка є видом актуальної економіки, яка використовує знання та навички як центральні ресурси для свого розвитку. За загальною концепцією інформаційна економіка менше уваги приділяє виробничому етапу як основі виробництва, а зосереджена на застосуванні знань та інформації на кожному із етапів (підготовка, виробництво, реклама тощо). Концепція інформаційної економіки полягає в активному застосуванні необхідних знань та просування освіти як основного елементу сучасної економіки. Крім того, важливим є вміння швидко генерувати нову інформацію та використовувати її у практичній площині. Не можна оминути зв'язок інформаційного суспільства та інформаційної економіки як два основних явища, що стосуються сучасних тенденцій та розкриваються через одне одного. Центральними у них двох залишають знання та вміння користуватись інформацією.

2. Інформаційна економіка досить швидко почала набирати оберти та розвиватись як в науковому, так і практичному спрямуванні, що підкріплювалось реальним впливом встановлених результатів нововведень. Якщо спочатку інформатизація багатьох процесів виробництва була ефективним ключем до покращення показників продуктивності праці за рахунок включення до базових умов роботи працівника новинок науково-технічного прогресу. Проте згодом це перетворилось на гостру необхідність отримувати все більше таких розробок, інформаційних продуктів та більш автоматизованих систем, які б фактично могли зменшити навантаження на працівника або продовжувати збільшувати продуктивність. Якщо загально виділяється три стадії розвитку інформаційної економіки, то уже можна говорити про започаткування четвертої стадії, яка почала формуватися на

основі тотальної інформатизації суспільства, переходу бізнесу в Інтернет площину, а також жорстких вимог, які диктувались пандемією коронавірусу.

3. Глобалізаційні процеси мають значний вплив на усі сфери життя суспільства, не оминаючи і економіку. Оскільки досить тривалий час інформаційна економіка знаходилась на стадії устаткування та доповнення її основних елементів, у якийсь проміжок часу попит на інформацію в ній почав невпинно зростати. Це провокувалось новими розробками науково-технічного прогресу, активною диджиталізацією економіки, переходу в Інтернет простір, де були цінні нові знання та навички, якими володіли не всі. При цьому, вміння налаштовувати маркетингові плани під попит користувачів Інтернету спочатку вважалось досить складним процесом, який ставав все більш необхідним.

4. Інформаційна асиметрія має вагомий вплив на здійснення господарських операцій та за весь час існування змогла сформуватись у три основні способи, які сьогодні є найбільш поширеними: несприятливий вибір, моральний ризик, монополія знань. Кожен з них має характерні особливості, проте в центрі всі вони залишають питання власності та правильного пошуку інформації, яка може бути доступна кожному, наприклад, покупцеві, або ж тільки уповноваженим особам, які не мають права розголошувати окремий вид захищеної інформації.

5. Україна почала відносно нещодавно розвивати свій потенціал у встановленні та подальшому розвитку інноваційної економіки на території держави, проте для цього потрібно пройти ще велику кількість допоміжних етапів. Сьогодні Україна поступово нарощує вміння та навички в технічному потенціалі, розроблює та впроваджує додатки державного значення, які полегшують життя громадян та вміщають в себе багато функціональних послуг, проте для їх ефективності необхідно створити соціально-економічне підґрунтя. У випадку максимально якісних і позитивних змін інформаційна економіка України має шанс більш міцно закріпитись та створити сприятливе середовище для бізнесу.

6. Світова економіка сьогодні є невід’ємним учасником економічного господарювання будь-якої держави, яка прагне розвитку у сфері інформаційної економіки. Постійна співпраця держав формує сприятливий клімат для ведення бізнесу та залучення новітніх розробок інформаційно-технологічного характеру на будь-який рівень економіки, тим самим піднімаючи планку розвитку світової економіки як центральної опори для ведення господарювання. На сьогодні інформаційна економіка дає можливість швидко покращувати економічні показники будь-якої держави, яка вправно володіє своїми технологічними та інтелектуальними ресурсами, що своєю працею легко можуть сформувати стійке економічне підґрунтя для подальшого розвитку держави в соціально-економічних та інших питаннях. У будь-якому випадку вихід на міжнародний рівень економічних потужностей держави дають їй поштовх до подальшого розвитку потенціалу своєї інформаційної економіки, яка, у свою чергу, впливає на світову економку як рушій до подальшого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Information economy // Cambridge dictionary. URL: https://dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/information-economy

2. Малик І.П. Тенденції розвитку інформаційної економіки в Україні. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. 2013. В. 1 (14). С. 25-34.

3. Герасименко А.Г., Свистільник В.Ю. Теоретико-методологічний аналіз змісту інформаційної економіки. Економічний вісник. 2017. №1. С. 19-28.

4. Paulo R. Silva, Elisabete G.S. Félix. Challenges of the Information Economy: Asymmetry of Information in the Information Society. Management Department of the University of Evora, New Lisbon University. 2012. P. 1-23.

5. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII/ Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12

6. Information // Merriam-Webster. URL: https://www.merriam-webster.com/dictionary/information

7. Bell D. The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting. Basic Books, New York. 1973.

8. Rose M.A. The Post-Modern and the Post-Industrial: A Critical Analysis. Cambridge University Press, Cambridge. 1991.

9. Rafał Żelazny. Information society and knowledge economy – essence and key relationship. Journal of Economics and Management. 2015. Vol. 20 (2). P. 5-22.

10. Войтко С.В., Ангелов К.П. Менеджмент у телекомунікаціях: навч. посібник / За наук. ред. В.Г. Герасимчука. К. : Знання, 2007. 295 с.

11. Braman S. The information economy: an evolution of approaches. INFORMATION AND ORGANISATION. 1999. P. 109-125.

12. Ralph Hippe, Roger Fouguet. The knowledge economy in historical perspective. World Economics. 2018. № 18 (1). P. 75-107.

13. Volume of data/information created, captured, copied, and consumed worldwide from 2010 to 2025// Statista. 2020. URL: https://www.statista.com/statistics/871513/worldwide-data-created/

14. Маслов А. Етапи розвитку теорії інформаційної економіки у другій половині XX – на початку XXI століть. Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. 2011. № 128. С. 11-15.

15. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура: Пер. с англ. Под науч. Ред. Шкаратана О.И. М.: ГУ ВШЭ, 2000. 608 с.

16. Стиглиц Е. Джозеф. Информация и смена парадигмы в экономической науке. Нобелевская лекция 8 декабря 2001 г. Мировая экономическая мысль. Сквозь призму веков. В. 5. Т. V. В. 2 кн. Кн. 2. М.: Мысль, 2005. С. 535-629.

17. Derrick L. Cogburn, Catherine Nyaki Adeya. Globalization and the Information Economy: Challenges and Opportunities for Africa. Working paper for the African Development Forum '99 24-28 October 1999, United Nations Conference Centre. United Nations Economic Commission for Africa. Addis Ababa, Ethiopia. 39 p.

18. Gao Shangquan. Economic Globalization: Trends, Risks and Risk Prevention. Economic & Social Affairs. 2000. CDP Background Paper No. 1. 8 p.

19. The Impact of Globalization on Economic Growth // the balance. URL: https://www.thebalance.com/globalization-and-its-impact-on-economic-growth-1978843

20. Bobokhujaev SH.I., Otakuzieva Z.M. Specific features of formation of information economy. The collection of materials of the V international scientific-practical conference «Actual problems of economics and management at the enterprises of mechanical engineering, oil and gas industry in the conditions of innovation-oriented economy», (Perm, April 28, 2015) . Perm, publishing house of Perm National Research Polytechnic University, 2015. P. 230-234.

21. Thomas L. Mesenbourg. Measuring the Digital Economy. U.S. Bureau of the Census. URL:https://www.DEnsus.gov/content/dam/DEnsus/library/working-papers/2001/econ/umdigital.pdf

22. Otakuziyeva Z.M., Bobokhujaev S.I., Aitmukhamedova T.K. Stages of Digital Economy Development and Problems of Use of Modern ICT on Uzbekistan Enterprises. International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering. 2019. Vol. 9. Is. 2. P. 2091-2101.

23. Digital 2019. Global digital yearbook. Essential digital data for every country in the world. URL: https://wearesocial.com/global-digital-report-2019

24. Bobokhujaev Sh.I. Ways to transform the role and place of banks in the digital economy. Materials IX Forum of Economists. Under the general editorship of Ph.D. Akhmadzhanova Sh.Kh. Tashkent. IFMR, December 20, 2017. P.13-21. In

25. 10 Social Media Statistics You Need To Know In 2021 // OBERLO. URL: https://www.oberlo.com/blog/social-media-marketing-statistics

26. Digital 2021: The Latest Insights Into The «State Of Digital» // We are social. URL: https://wearesocial.com/blog/2021/01/digital-2021-the-latest-insights-into-the-state-of-digital

27. Information Asymmetry Explained (With Examples) // MasterClass. URL: https://www.masterclass.com/articles/information-asymmetry-explained#how-does-information-asymmetry-affect-business

28. The Theory of Asymmetric Information in Economics // Investopedia. URL: https://www.investopedia.com/ask/answers/042415/what-theory-asymmetric-information-economics.asp

29. Ponomarenko T., Khudolei V., Prokopenko O., Klisinski J. Competitiveness of the information economy industry in Ukraine. Problems and Perspectives in Management. 2018. № 16(1). P. 85-95.

30. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення стратегії розвитку високотехнологічних галузей до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації» // Міністерство економіки

України. URL: https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=c9b6f0b0-1ed5-4aba-a25e-f824405ccc64&

31. Титенко О.А. Інформаційна економіка в Україні: сучасний стан, проблеми та подальшого розвитку. Економіка та підприємництво: зб. наук. пр. молодих учених та аспірантів. М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; редкол.: С. І. Дем'яненко (відп. ред.) [та ін.]. Київ : КНЕУ, 2014. Вип. 32. С. 180–190.

32. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження КМУ від 17 січня 2018 р. 67-2018-р/ Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#

33. Одотюк І.В. Розвиток цифрової економіки в Україні: підсумки імплементації прискореного сценарію та перспективні заходи розбудови інноваційної інфраструктури. Ефективна економіка. 2020. № 11. 9 с.

34. Державні послуги онлайн // Дія. URL: https://diia.gov.ua/

35. За год портал «Дія» посетили более 3,6 млн пользователей – Федоров // Укринформ. URL: https://www.ukrinform.ru/rubric-yakisne-zhyttia/3217087-za-god-portal-dia-posetili-bolee-36-mln-polzovatelej-fedorov.html

36. Семиног А.Ю. Аналіз світових рейтингів оцінки формування та розвитку цифрової економіки та місце України в них. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2020. Вип. 43. С. 38-43.

37. Руденко М.В. Аналіз позицій України в глобальних індексах цифрової економіки. Економіка та держава. 2021. № 2. С. 11-18.

38. How does the global economy work? // Edology. URL: https://www.edology.com/blog/accounting-finance/how-does-global-economy-work/

39. 14 Characteristics of the Global Economy // Simplicable. URL: https://simplicable.com/en/global-economy-characteristics

40. Економіка енергетики : підручник / за ред. Л. Г. Мельника, І. М. Сотник. – Суми: Університетська книга, 2015. – 378 с. (https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/45315)

41. Економіка підприємства : підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2012. - 864 с

42. Мельник, Л., Ковальов, Б. (2020). Проривні технології в економіці і бізнесі (Досвід ЄС та практика України у світлі III, IV, і V промислових революцій. Сумський державний університет, с. 180. https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/79621

43. Мотиваційні механізми дематеріалізаційних та енерго-ефективних змін національної економіки : монографія / за заг. ред. доктора екон. наук, проф. І. М. Сотник. – Суми : Університетська книга, 2016. – 368 https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80197

44. Сотник І. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / І. Сотник, Л. Таранюк. – К.: Універсальна книга, 2018. – 572с. https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80114

45. Экономика и бизнес: учебник / под ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельника, д.э.н., доц. А. И. Каринцевой. – Сумы : Университетская книга, 2018. – 608 с. https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/80201

46. Экономика развития: учебное пособие / под ред. д.-ра экон. наук, проф. Л. Г. Мельника, канд. экон. наук А. Вик. Кубатко. Сумы : «Университетская книга», 2017. 352 с. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/80184/1/%d0%adkonomyka_razvytyia.pdf

47. Kubatko, O. V., Chortok, Y. V., Honcharenko, O. S., Nechyporenko, R. M., & Moskalenko, I. M. (2019). Studying Features of Vehicle Type Selection by Trade and Logistics Enterprise. Mechanism of economic regulation. – 2019. – №3. – С. 73–82. http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/76448

48. Melnyk L., Sommer H., Kubatko O., Rabe M., Fedyna S. (2020). The economic and social drivers of renewable energy development in OECD countries.

Problems and Perspectives in Management,18(4), 37-48. doi:10.21511/ppm.18(4).2020.04

49. Melnyk L.G., Kubatko O. The impact of green-innovations on environmental quality and energy resource consumption. International economic relations and sustainable development : monograph / edited by Dr. of Economics, Prof. O. Prokopenko, Ph.D in Economics T. Kurbatova. – RudaŚląska :Drukarnia i Studio GraficzneOmnidium, 2017. – 272 p. ISBN 978-83-61429-11-1

50. Melnyk, L., Dehtyarova, I., Kubatko, O., Karintseva, O., & Derykolenko, A. (2019). Disruptive technologies for the transition of digital economies towards sustainability. Economic Annals-XXI, 179(9-10), 22-30. doi: https://doi.org/10.21003/ea.V179-02

51. Melnyk, L., Matsenko, O., Dehtyarova, I. & Derykolenko, O. (2019). The formation of the digital society: social and humanitarian aspects. *Digital economy and digital society*. T. Nestorenko& M. Wierzbik-Strońska (Ed.). Katowice: Katowice School of Technology. [in Ukrainian].URL: http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/74570

52. The effects of the management of natural energy resources in the European Union / V. Voronenko, B. Kovalov, D. Horobchenko, P. Hrycenko // Journal of Environmental Management and Tourism. – Craiova: ASERS Publishing, 2017. – Vol. 8, Issue Number 7(23), P. 1410-1419. Available at: https://journals.aserspublishing.eu/jemt/article/view/1777